

EEN BEKENDMAKING VAN DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, TWEE NEGATIEVE VERKLARINGEN EN EEN BUITEN-TOEPASSINGVERKLARING RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET EUROPESE KARTELRECHT

door Mr. Drs. J. Th. Degenkamp

1 Inleiding

1968 was voor de Europese gemeenschap in politiek opzicht een turbulent jaar. De weigering van Frankrijk de gemeenschap „open” te maken voor Groot-Brittannië heeft de politieke besluitvorming binnen de gemeenschap ernstig gefrustreerd. De vraag of deze frustratie van verdere politieke integratie moet worden betreurd of niet, zou aparte behandeling verdienen. De politieke conflicten in 1968 hebben uiteraard wel invloed gehad op de economische integratie maar hebben deze niet ernstig gestoord. Per 1 juli 1968 kwam de tarief-unie tot stand door afschaffing van de douane-rechten tussen de lid-staten onderling en de algehele invoering van het gemeenschappelijk buitentarief. Deze tarief-unie wordt een echte douane-unie, als ook de technische belemmeringen, zoals de verschillende nationale douane-wetgevingen, geharmoniseerd zijn. Ook voor de structureel „moeilijk liggende” landbouwsector, kwam per 1 juli de gemeenschappelijke markt tot stand. Het vrije verkeer van werknemers binnen de gemeenschap werd verwezenlijkt, terwijl op fiscaal gebied de invoering van de belasting toegevoegde waarde (in Nederland - zoals bekend - per 1-1-'69 in werking getreden) een belangrijke stap vooruit betekende op de weg naar economische integratie. Deze economische integratie is oorzaak en soms ook gevolg van de „merger-wave”, de concentratievloedgolf die in de landen van de gemeenschap thans valt waar te nemen.

De Europese Commissie is blijkens het jaarverslag over 1968¹⁾ van mening dat de concurrentie binnen de gemeenschap een „levendiger” beeld te zien heeft gegeven dan de voorafgaande jaren en dat de concurrentie vooral door de totstandkoming van de douane-unie is toegenomen. Deze toegenomen concurrentie heeft - aldus de Commissie - de tendens tot samenwerking tussen en concentratie van ondernemingen versterkt. De Commissie waardeert de toegenomen concentratie positief.

Een aantal factoren zouden deze positieve waardering kunnen veroorzaken. Als eerste kan worden genoemd: de angst voor big brother Amerika of - anders gesteld - de wil Europa een eigen economisch gezicht te laten houden. De positieve houding t.o.v. het zich concentrerende deel van het bedrijfsleven, kan voorts een bewuste keuze zijn van de verschillende regeringen die in de Europese gemeenschappen samenwerken; kan echter ook symptoom zijn van de onmacht van de Europese autoriteiten om wezenlijk kartelbeleid te voeren. Voor wat betreft het mededingingsbeleid kan worden gesteld dat 1968 het jaar was waarin men „lief” was voor degenen die willen samenwerken, concentreren etc.

1) Tweede algemeen verslag over de werkzaamheden van de Gemeenschappen, 1968, pag. 40-41.

Omdat de meeste lezers van dit blad de ontwikkelingen in het kartelrecht in het algemeen en in het Europese kartelrecht in het bijzonder vermoedelijk van een afstand volgen, lijkt het doelmatig - alvorens de hiervoor gedane uitspraak te adstrueren - een kort overzicht te geven van het Europese kartelrecht. Het kartelrecht is eigenlijk een onderdeel van het mededingingsrecht. In aansluiting op het spraakgebruik zullen in het navolgende deze twee begrippen echter door elkaar worden gebruikt. De nadruk zal vallen op de behandeling van de rechtsregels, gebaseerd op het EEG-verdrag.

2 Het Europese kartelrecht

Het Europese kartelrecht kan niet los worden gezien van de doelstellingen die in het Verdrag zijn gesteld ten aanzien van de Europese Gemeenschap. Volgens artikel 2 van het Verdrag heeft de gemeenschap tot taak, door het instellen van een gemeenschappelijke markt en het nader tot elkaar brengen van het economisch beleid, stabiele economische groei en nauwere betrekkingen tussen de lidstaten te verwezenlijken. Deze doelstellingen worden volgens art. 3 bereikt door:

- 1 het realiseren van een douane-unie
- 2 een vrij goederen-, diensten-, personen- en kapitaalverkeer;
- 3 harmonisatie van de nationale wetgevingen voorzover dit voor de totstandkoming van een gemeenschappelijke markt noodzakelijk is; en last but not least door:
- 4 „de invoering van een regime waardoor wordt gewaarborgd dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt niet wordt vervalst” (art. 3, sub f van het EEG-verdrag).

Door het lid van de Europese Commissie Von der Groeben zijn de doelstellingen van de gemeenschappelijke markt in 1961 als volgt gepreciseerd²): „Een zo groot mogelijke individuele vrijheid van de deelnemers aan het economische en sociale leven, de oriëntering van de individuele beslissingen van ondernemers, in hoofdzaak, in beginsel of als regel door de concurrentie, dus door vraag en aanbod en niet door privaatrechtelijke afspraken, economische machtsuitoefening of door bindende overheidsvoorschriften en tenslotte het verwerkelijken van soortgelijke voorwaarden voor de functionering van de gemeenschappelijke markt, als op de nationale markten bestaan. Afscaffing dus van alle barrières en controles tussen de samenstellende delen van het gemeenschappelijke grondgebied en gelijke concurrentievoorwaarden op het gehele grondgebied”. Vooral met dit laatste - het slechten van nationale barrières en het bestrijden van absolute gebiedsbeschermingen - hebben de Europese kartelautoriteiten zich bezig gehouden.

De doelstellingen van het EEG-verdrag ten aanzien van het concurrentieregime worden nader uitgewerkt in de artikelen 85 en 86. Artikel 85 gaat over de kartels; de term kartel moet echter wel in zeer ruime zin worden geïnterpreteerd, want ook „onderling afgestemde feitelijke gedragingen” vallen onder de werkingssfeer van dit artikel. Artikel 86 verbiedt het misbruik maken van een economische machtspositie.

²) Zie „Europees Kartelrecht”, een bundel opstellen, Deventer 1965, pag. 50.

De inhoud van artikel 85 kan als volgt worden samengevat³⁾:

Lid 1: Alle overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen zijn onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en *verboden* als:

- 1 zij de *handel tussen de lidstaten* ongunstig kunnen beïnvloeden en
- 2 *gericht zijn op verhindering, beperking of vervalsing van de mededinging* binnen de gemeenschappelijke markt of dit *tot gevolg* hebben.

Ter verduidelijking van deze regel worden een aantal voorbeelden gegeven.

Lid 2: De verboden overeenkomsten en besluiten zijn „van rechtswege nietig”.

Lid 3: Het algemene verbod van lid 1 kan echter *buiten toepassing worden verklaard* als tegelijkertijd voldaan is aan een aantal voorwaarden:

- 1 het „kartel” draagt bij tot verbetering van de produktie, distributie of de technische of economische vooruitgang;
- 2 een billijk aandeel van de daaruit voortvloeiende voordelen komt de gebruikers ten goede;
- 3 de beperkingen, aan de ondernemingen opgelegd, gaan niet verder dan voor het bereiken van de onder 1 genoemde gunstige gevolgen noodzakelijk is, terwijl voorts
- 4 niet de mogelijkheid wordt gegeven de mededinging op de markt van de betrokken producenten uit te schakelen.

Artikel 86 van het EEG-verdrag stelt, dat het verboden is misbruik te maken van een machtspositie op de gemeenschappelijke markt of op een wezenlijk deel daarvan, voorzover de handel tussen de lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed.

Ook de artikelen 85 en 86 van het EEG-verdrag geven slechts beginselen van kartelrecht. Artikel 87 van het verdrag bepaalt dan ook dat de Raad van Ministers alle verordeningen vaststelt „dienstig voor de toepassing van de beginselen, neergelegd in de artikelen 85 en 86”. Op grond van deze bepaling is in 1962 door de Raad van Ministers Verordening No. 17 vastgesteld, de eerste verordening over de *toepassing* van de artikelen 85 en 86.

Op grond van artikel 1 van Verordening No. 17 geldt het verbod van de artikelen 85 en 86 zonder dat een voorafgaande beschikking (beslissing omtrent een bepaald geval) van de Commissie nodig is.

Op verzoek kan de Commissie vaststellen, dat op grond van de gegevens, die haar bekend zijn, voor haar geen aanleiding bestaat op te treden krachtens artikel 85 of 86 van het Verdrag. Dit is zgn. *negatieve verklaring*. Geeft de Commissie een negatieve verklaring, dan behoeven de betrokken ondernemingen van de Commissie geen stappen te vazen. Het belang van deze negatieve verklaring wordt duidelijk, als bedacht wordt dat op grond van artikel 9 van Verordening No. 17 alleen de Commissie de bevoegdheid heeft artikel 85, lid 3, toe te passen en daardoor artikel 85, lid 1 - het kartelverbod - *buiten toepassing te verklaren*. De Commissie kan degenen die inbreuk maken op de regels, neergelegd in de artikelen 85 en 86, verplichten aan de vastgestelde inbreuk een einde te maken. De sancties die kunnen worden

3) Zie: J. G. Geelkerken: „Nietigheid van concurrentiebeperkingen”; Deventer 1966, pag. 2.

opgelegd, zijn niet mals; maximaal een miljoen (!) rekeneenheden (dollars) of 10% van de omzet in het voorafgaande jaar.

Op grond van artikel 4 van Verordening No. 17 worden de kartels verdeeld in twee categorieën:

- 1 de z.g. *aanmeldingsplichtige* kartels en
- 2 de *niet-aanmeldingsplichtige*. Hiertoe behoren volgens het 2e lid van artikel 4:

a. overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen, waaraan slechts ondernemingen uit één lid-staat deelnemen en die geen betrekking hebben op de in- of uitvoer tussen lid-staten;

b. individuele verticale prijsbindings-overeenkomsten, licentie-overeenkomsten en aanverwante figuren;

c. overeenkomsten, die slechts de gezamenlijke ontwikkeling of uniforme toepassing van normen en typen tot onderwerp hebben of betrekking hebben op research, mits alle betrokkenen van de voordelen mogen profiteren.

Belangrijk in Verordening No. 17 is dus, dat een *aanmeldingsplicht* werd ingevoerd. Op aandrang van vooral Franse zijde werd bepaald dat ook alle alleenverkoopovereenkomsten moesten worden aangemeld. Dit had tot gevolg dat Brussel werd „overstroomd” met een lawine aanmeldingen van alleenverkoopovereenkomsten (34.000!). De Europese Commissie heeft eerst zelfstandig geprobeerd deze papiermassa te elimineren door een poging te doen tot het vaststellen van een *vrijstellingsverordening* (een *algemeen werkende* regel, in tegenstelling tot een beschikking die tot bepaalde personen is gericht). Deze poging mislukte. De lid-staten maakten bezwaren, zowel tegen de inhoud van de ontwerpverordening als tegen het „zelfstandige” gedrag van de Commissie. De Raad van Ministers heeft in 1965 de Commissie gemachtigd een *vrijstellingsverordening* van het algemene kartelverbod vast te stellen t.a.v. o.a. alleenverkoopovereenkomsten. De Commissie heeft van deze - nu expliciet verleende - bevoegdheid gebruik gemaakt bij Verordening 67/67.

Naast de kartels, die op grond van artikel 4, lid 2 van Verordening No. 17 niet behoeven te worden aangemeld, kunnen dus ook worden vermeld de alleenverkoopovereenkomsten die op grond van de Commissie-verordening 67/67 van het verbod van artikel 85 zijn vrijgesteld. De vrijstelling van het verbod van artikel 85 geldt slechts als de alleenverkoper, naast de verplichting de produkten slechts van zijn wederpartij te betrekken, geen andere concurrentiebeperkingen worden opgelegd dan:

- 1 geen concurrerende produkten te vervaardigen of te verhandelen gedurende de contractsperiode of tot maximaal een jaar na beëindiging van het contract, en
- 2 de verplichting buiten het contractsgebeid geen klanten te werven, geen vestigingen op te richten of expeditiemagazijnen aan te houden.

Verordening 67/67 bevat nog andere voorwaarden, waaraan een overeenkomst moet voldoen, wil hij vallen onder de vrijstelling. Een uitputtende behandeling is in het kader van dit artikel niet mogelijk.

We komen nu aan de Bekendmaking van 29-7-'68, waarop de titel van dit artikel doelt. Voordat deze bekendmaking zal worden behandeld, dient echter eerst nog - als praktische opmerking - te worden vermeld dat het van belang is een aanmeldingsplichtig kartel zo snel mogelijk te melden. Een door de Commissie ten aanzien van het kartel genomen gunstige beslissing - zoals een buitentoepassingverklaring van het verbod van artikel 85 lid 1 - werkt terug, doch - en daar gaat het om - uitsluitend tot het tijdstip van de aanmelding.

3 De bekendmaking van de Commissie inzake overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen betreffende samenwerking van ondernemingen⁴⁾

De Commissie deelt mede, dat dikwijls vragen zijn gesteld over het standpunt dat de Commissie denkt in te nemen ten aanzien van de samenwerking tussen ondernemingen. De Commissie wil door deze bekendmaking de ondernemingen gegevens ter beschikking stellen, waaraan zij nuttige aanwijzingen kunnen ontleenen voor de interpretatie van artikel 85 van het EEG-verdrag en artikel 65 van het EGKS-verdrag. Artikel 65 is het kartelartikel van het EGKS-verdrag en bepaalt: Verboden zijn: alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van verenigingen van ondernemingen en alle onderling samenhangende gedragingen, welke er direct of indirect toe zouden kunnen leiden om op de gemeenschappelijke markt de normale werking van de mededinging te beletten, te beperken of te vervalsen . . . etc. In de bekendmaking neemt de Commissie een beslissing ten aanzien van twee belangrijke vraagstukken. Gesteld wordt ten eerste dat de Commissie positief staat tegenover de *samenwerking* tussen *kleine en middelgrote ondernemingen*, als deze samenwerking de ondernemingen in staat stelt rationeler te werken en hun prestatie- en concurrentievermogen op de gemeenschappelijke markt te versterken. De Commissie acht het zelfs haar taak de samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen te vergemakkelijken. Ten behoeve van de grote ondernemingen voegt de Commissie hieraan toe: Ook de samenwerking tussen grote ondernemingen kan economisch zinvol zijn en uit een oogpunt van concurrentiepolitiek „onbedenklijk”.

De Commissie wijst vervolgens op de clausule in art. 85 EEG-verdrag en 65 EGKS-verdrag, volgens welke het verbod van concurrentiebeperkingen alleen geldt voor die beperkingen die „de handel tussen de lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden”. Ook andere dan de in de bekendmaking genoemde vormen van samenwerking kunnen buiten het verbod van 85 EEG of 65 EGKS vallen. Met name als de marktpositie van de samenwerkende ondernemingen te zwak is om een *merkbare* (cursief: D) beperking van de concurrentie op de gemeenschappelijke markt teweeg te brengen en de handel ongunstig te beïnvloeden.

De in de bekendmaking opgenomen overeenkomsten beperken, na[†] het oordeel van de Commissie, de mededinging niet en ten aanzien van deze overeenkomsten zal in het algemeen geen interesse bestaan een negatieve verklaring te verkrijgen (de bekendmaking is als het ware een *generieke negatieve ver-*

4) Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen nr. C 75 van 29-7-'68 pag. C 75/3 e.v.

klaring) en er zal bovendien bij de Commissie geen behoefte meer bestaan de rechtspositie te verduidelijken door het geven van individuele beschikkingen. Er bestaat dan ook ten aanzien van de hieronder opgesomde overeenkomsten *géén noodzaak meer van aanmelding*. In twijfelgevallen doet men er echter verstandig aan de normale weg te bewandelen, de overeenkomst aan te melden en een negatieve verklaring te vragen. De Commissie is van oordeel dat de volgende *groepen van overeenkomsten* niet als concurrentiebeperkingen moeten worden beschouwd:

- 1 Overeenkomsten die uitsluitend tot doel hebben de uitwisseling van meningen en ervaringen, het gemeenschappelijk marktonderzoek, het gemeenschappelijk verrichten van bedrijfs- en bedrijfstakvergelijkingen, het gemeenschappelijk opstellen van statistieken en calculatieschema's. Dit zijn de zgn. *informatie-uitwisselingsovereenkomsten*. In de toelichting wijst de Commissie er op, dat als de handelingsvrijheid van de betrokken onderneming wordt aangetast, er van mededingingsbeperking sprake kan zijn. Dit is met name het geval wanneer er aanbevelingen van concrete aard worden gedaan of de informatie-uitwisseling zodanig is, dat alle of een deel van de betrokken ondernemingen zich op uniforme wijze gaan gedragen. De Commissie noemt met name voor wat betreft het laatste geval de homogeen oligopolistische markt.
- 2 Overeenkomsten die uitsluitend tot doel hebben de samenwerking bij de boekhouding, de gemeenschappelijke kredietgarantie, gemeenschappelijke incassokantoren en gemeenschappelijke kantoren voor bedrijfs- en belastingadviezen.
Deze groep betreft dus voornamelijk de geïntegreerde *dienstverlening in de financieel-administratieve sector*.
- 3 Overeenkomsten die uitsluitend tot doel hebben het gemeenschappelijk uitvoeren van projecten betreffende *research en ontwikkeling*, het gemeenschappelijk verstrekken van opdrachten betreffende research en ontwikkeling en de verdeling van R & D projecten over de deelnemers. Gezien de omstandigheid dat velen van mening zijn dat er sprake is van een research- en development-gap ten opzichte van de Verenigde Staten, is het begrijpelijk dat de Commissie positief staat ten opzichte van dit soort overeenkomsten. De motivering die de Commissie geeft voor haar houding is echter een andere en deze is minder begrijpelijk. Gesteld wordt namelijk dat afspraken om gezamenlijk research of development te gaan verrichten, de concurrentiepositie van partijen niet raken. Omdat de Commissie ook stelt dat er geen sprake is van een concurrentiebeperking als de deelnemers toegang mogen hebben tot de resultaten naar evenredigheid van deelneming in de kosten, lijkt de genoemde motivering niet houdbaar. Beschouwt men de concurrentiepositie in zijn totaliteit en bekijkt men de zaak ook op wat langere termijn, dan wordt de concurrentiepositie wel degelijk „geraakt” door dit soort overeenkomsten.
- 4 Overeenkomsten die alleen het *gemeenschappelijk gebruik van produktie-installaties* en van *opslag- en transportinstallaties* tot voorwerp hebben. Dit betreft dus samenwerking ten aanzien van de technische produktiefunctie.

- 5 Overeenkomsten die uitsluitend de oprichting van *werkgemeenschappen* voor het gezamenlijk uitvoeren van opdrachten ten doel hebben, indien de deelnemende ondernemingen ten aanzien van de te volbrengen taken niet met elkaar in concurrentie staan of individueel niet in staat zijn de opdrachten uit te voeren. De Commissie wijst er op, dat er wel sprake van een mededingingsbeperking kan zijn, als de betrokken ondernemingen zich bijvoorbeeld zouden verbinden om alleen in het kader van een werkgemeenschap op te treden.
- 6 Overeenkomsten die uitsluitend tot onderwerp hebben de gemeenschappelijke verkoop of de klanten- en reparatieservice. Alleen echter als de deelnemende ondernemingen ten aanzien van de produkten of de prestaties waarop de overeenkomst betrekking heeft *niet in onderlinge concurrentie* staan. De overeenkomsten, genoemd onder punt 5 en onder dit punt, moeten betreffen wat zou kunnen worden genoemd: een „conglomerate”-kartel. Deze vorm van concentratie beïnvloedt de bedrijfstakconcentratie niet direct, kan echter wel de overall-concentratie direct beïnvloeden. De Commissie merkt ten aanzien van dit soort *gezamenlijke verkoop* nog op, dat zij - indien gesloten door kleine en middelgrote ondernemingen, zelfs wanneer deze in onderlinge concurrentie staan - zeer vaak geen *merkbare* beperking van de concurrentie zullen opleveren. De Commissie geeft geen criteria, geeft evenmin aan wat kleine en wat middelgrote ondernemingen zijn. Uit de toon waarin de bekendmaking is gesteld, mag echter veilig worden opgemaakt dat de Commissie het sein op groen heeft gezet.
- 7 Overeenkomsten die uitsluitend tot doel hebben tot het voeren van *gemeenschappelijke reclame*. Dat deze categorie wordt genoemd lijkt overbodig. Hetzelfde geldt voor de laatste categorie:
- 8 Overeenkomsten die uitsluitend betreffen het gebruik van een *gemeenschappelijk kwaliteitsmerk* ter onderscheiding van produkten van bepaalde hoedanigheid, en waaraan iedere concurrent onder dezelfde voorwaarden kan deelnemen. Juist de kwaliteitsconcurrentie kan door het invoeren van dit soort merken worden bevorderd.

Het in de bekendmaking geformuleerde standpunt is kort na de bekendmaking geconcretiseerd in twee negatieve verklaringen en een buiten-toepassingsverklaring: de beschikkingen waarnaar in de titel van dit artikel werd verwezen. Tot besluit van dit artikel zullen de bedoelde beschikkingen kort worden behandeld.

4 De twee negatieve verklaringen⁵⁾

De eerste beschikking betrof de „Alliance de Constructeurs français de Machines-Outils”, een vennootschap waarin de negen leden van de vennootschap een gezamenlijke exportdienst exploiteren. De Alliance onderhandelt uitsluitend over de transacties en speelt slechts een bemiddelende rol. De overeenkomsten worden alleen gesloten door de individuele ondernemers, de

5) Zie Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen nr. L 201, 12 augustus 1968, pag. 1 en pag. 4.

leden van de vennootschap. De leden bepalen zelf de prijzen en innen zelf de koopprijs. De leden van de Alliance zijn kleine en middelgrote ondernemingen. De Commissie maakt in de negatieve verklaring bekend, dat deze gezamenlijke exportdienst niet in strijd is met de bepalingen van het EEG-verdrag. De Commissie heeft voorts de mening uitgesproken, dat de verplichting van elk lid van de Alliance om geen machines, die kunnen concurreren met een produkt van een ander lid van de groep, te vervaardigen of te verkopen, in het *onderhavige* geval geen beperking van de mededinging vormt in de zin van art. 85 lid 1 van het EEG-verdrag. Ter rechtvaardiging van het laatste voert de Commissie drie factoren aan;

- 1 Het concurrentiebeding komt overeen met de feitelijke situatie. Een opmerking die door de betreffende zinloosheid een indicatie geeft van de houding van de Commissie ten aanzien van dit soort afspraken.
- 2 De situatie op de markt voor werktuigmachines lijkt te rechtvaardigen dat niet parallelisatie maar specialisatie dient te worden aangemoedigd. Dat de Commissie dit argument gebruikt, doet nog eens duidelijk naar voren komen dat de Commissie „beleidvol” beslist.
- 3 De leden van de Alliance vertegenwoordigen slechts een betrekkelijk on-aanzienlijk gedeelte van de gemeenschappelijke markt. Het criterium van de „merkbare” beperking wordt toegepast.

De tweede negatieve verklaring betreft de SOCEMAS, een Franse N.V. waarin gebundeld zijn 70 Franse detailhandel-filiaal-ondernemingen. Het aantal filialen van deze ondernemingen bedraagt ongeveer 20.000. Het doel van de SOCEMAS is aandeelhouders aanbiedingen uit buitenlandse markten over te brengen. De Commissie overweegt dat elk filiaalbedrijf de vrijheid behoudt via andere kanalen dan via de SOCEMAS goederen in te voeren. De Commissie stelt verder dat de SOCEMAS-activiteiten voor de verkopers aan de SOCEMAS - dus de niet-Franse exporteurs - slechts een zeer gering gedeelte uitmaken van de markten voor de betrokken produkten. De Commissie stelt, dat op grond van het vorenstaande blijkt dat deze overeenkomst „noch ertoe *strekt*, noch *tengevolge* heeft” dat de mededinging wordt beperkt, verhinderd of vervalst. Zij behoeft hierna niet meer te onderzoeken of de overeenkomst de handel tussen de lidstaten „ongunstig kan beïnvloeden”. De volgorde van onderzoek is dus anders dan men op grond van de tekst van artikel 85 EEG-verdrag zou verwachten.

Uit de gegeven beschikking blijkt verder dat artikel 85 van het EEG-verdrag zowel van toepassing kan zijn op overeenkomsten tussen verkopers als op overeenkomsten tussen *kopers*.

5 De buiten-toepassingverklaring

Deze betrof de overeenkomst tussen een Belgische onderneming ACEC en de Franse onderneming Berliet. ACEC heeft een elektrisch transmissie-systeem - vooral bestemd voor autobussen - ontwikkeld, heeft daarna samenwerking gezocht met Berliet, een Franse onderneming die zich bezig houdt met de productie van o.a. autobussen. De Commissie overweegt dat de betreffende overeenkomst valt onder de regel van artikel 85, lid 1 van het EEG-verdrag

maar dat deze regel op grond van het bepaalde in artikel 85, lid 3, voor deze overeenkomst buiten toepassing kan worden verklaard. De overeenkomst valt in de categorie research en development overeenkomsten (zie hiervoor par. 3, pt. 3). De Commissie stelt o.a. dat men redelijkerwijze niet van een der partijen mag verwachten dat zij zich de moeite geeft in samenwerking met de andere partij een nieuwe techniek te ontwikkelen en dan zal toestaan dat deze het resultaat van zijn werkzaamheden met een derde gaat exploiteren. De afspraak tot wederkerige exclusiviteit is dus onmisbaar voor het bereiken van het gunstige resultaat van de gesloten overeenkomst en derhalve niet verboden. Van belang is nog te vermelden, dat de Commissie op grond van artikel 8 van Verordening No. 17 een beschikking als deze slechts voor een bepaalde termijn kan geven (in het onderhavige geval 5 jaar) en dat de Commissie aan de beschikking voorwaarden kan verbinden. In dit geval verplichtte de Commissie de partijen na drie jaar de Commissie een rapport te zenden betreffende de toepassing van de overeenkomst. Een goede methode om de vinger aan de pols te houden.

Overzien we de bekendmaking, de lijst van overeenkomsten die door de Commissie niet als concurrentiebeperkingen worden beschouwd, en die geldt voor kleine en grote ondernemingen en de gegeven beschikkingen, dan lijkt de hiervoor gedane uitspraak dat de Commissie in 1968 „lief” is geweest voor het zich concentrerende bedrijfsleven gerechtvaardigd. In 1968 werd het samenwerkende en zich concentrerende bedrijfsleven „gezond” verklaard, voor hoe lange termijn, is vooralsnog onzeker.